

COVID-19- TRONG “NGUY” PHẢI NHÌN THẤY “CƠ”

Thái Trí Dũng (Khoa Kinh tế)

Dịch Covid-19 đang lan rộng trên phạm vi toàn cầu len vào mọi ngõ ngách đời sống của người dân trên thế giới. Dịch bệnh đã ảnh hưởng tiêu cực đến nền kinh tế, làm ngừng trệ hoạt động sản xuất kinh doanh, kéo giảm doanh thu của các doanh nghiệp, làm bốc hơi cả nghìn tỷ USD GDP toàn cầu và có thể khiến nền kinh tế thế giới rơi vào bế tắc. Dịch bệnh đã khiến chuỗi cung ứng toàn cầu gián đoạn do Trung Quốc là đối tác cung cấp hàng hóa đầu vào quan trọng với nhiều quốc gia và tập đoàn đa quốc gia trên thế giới. Ngành sản xuất hàng điện tử, ô tô, dệt may và giày dép chịu ảnh hưởng nặng nề. Ngành du lịch, dịch vụ và hàng không thế giới cũng sụt giảm mạnh do việc hạn chế đi lại. Các nền kinh tế chủ chốt đối mặt với nhiều khó khăn. Covid-19 làm đóng băng cả hoạt động giáo dục, đào tạo và thể thao, giải trí. Hàng trăm triệu học sinh, sinh viên trên thế giới phải ngừng đến lớp; các giải đấu thể thao lớn như cuộc đua F1, giải bóng đá ngoại hạng Anh, Tây Ban Nha, Đức, Ý... đã phải tạm dừng; giải vô địch bóng đá châu Âu EURO-2020 phải lùi lại 1 năm, OLYMPIC Tokyo-2020 cũng có nguy cơ phải hoãn.

Tuy nhiên, thay vì chúng ta hoang mang, kêu ca thì hãy nhìn vào góc độ tích cực của vấn đề: Covid-19 sẽ thúc đẩy những thay đổi trong cách làm việc mỗi cá nhân, tổ chức và của các doanh nghiệp.

1. Bài học từ đại dịch SARS

Hội chứng Viêm đường hô hấp cấp SARS (năm 2002-2003) cướp đi 774 sinh mạng trên thế giới sau 6 tháng hoành hành. Đại dịch đã gây nên một cuộc suy thoái lớn, gây thiệt hại 40 tỉ đô trên toàn thế giới. Nhưng dịch SARS cũng chính là bước ngoặt mạnh mẽ đối với một số doanh nghiệp do nhận ra sự thay đổi của hành vi người tiêu dùng vào thời điểm đó.

Alibaba - lúc đó đang trên đà phát triển mạnh mẽ - đã phải cách ly toàn bộ 500 nhân viên, bao gồm cả Jack Ma, do có 1 nhân viên bị nhiễm SARS. Đây là một mối đe dọa lớn đến sự tồn tại của doanh nghiệp vì nguy cơ bị phá vỡ quy trình kinh doanh. Tuy nhiên bằng cách ngay lập tức và nhanh chóng triển khai mạng lưới làm việc tại nhà cho toàn bộ nhân viên mà dịch vụ của Alibaba không những không bị gián đoạn một ngày nào, SARS còn mang lại sự tăng trưởng lớn cho hoạt động kinh doanh của công ty này. Để đối phó với khó khăn do SARS gây ra Alibaba ra mắt trang mạng mua sắm trực tuyến Taobao. Sau khi dịch SARS bùng phát, Jack Ma nhận thức sâu sắc rằng bán lẻ trực tuyến sẽ trở thành thứ mà mọi người cần, và điều cần thiết là Alibaba phải ra mắt một doanh nghiệp bán lẻ. Không ai tin, kể cả những người đứng đầu Alibaba, nhưng giờ chúng ta đều nhìn thấy đế chế khổng lồ Taobao đã đánh bại Ebay như thế nào. SARS được cho rằng chính là yếu tố đã “sinh ra” Taobao và JD.com - hiện đang là 2 công ty thương mại điện tử lớn ở Trung Quốc.

Cũng chính trong thời kỳ dịch SARS 12 trung tâm mua sắm Kinh Đông (Jindong) của Lư Cường Đông hoàn toàn không có doanh số. Ông phải chuyển sang bán hàng thông qua nhóm QQ và BBS, sau đó ra mắt trung tâm mua sắm trực tuyến, và cuối cùng phát triển thành Đế chế Kinh Đông như ngày nay.

Tại Singapore, SARS cũng đã thúc đẩy Cơ quan Kỹ thuật Công nghệ và Khoa học Quốc phòng phát triển các máy quét hình ảnh nhiệt hồng ngoại tiên tiến đối với hoạt động kiểm tra thân nhiệt trên diện rộng.

Liệu rằng khi dịch Covid-19 bùng phát, chắc chắn có nhiều công ty đang phải trải qua một cuộc khủng hoảng lớn, và họ thậm chí có thể phải đóng cửa. Nhưng bên cạnh đó, giống như Alibaba hay Kinh Đông, biết đâu một gã khổng lồ khác sẽ lại xuất hiện?

2. Covid-19 đưa lại những thay đổi tích cực nào?

Mặc dù virus Corona mang đến nhiều hệ lụy cho nhân loại, nhưng nó cũng có thể đẩy nhanh quá trình phát triển, cách thức vận hành của các doanh nghiệp và cuối cùng là tái cấu trúc lại nhiều ngành công nghiệp. Tất cả mọi thứ từ những cuộc họp, các hội nghị đến cách thức hợp tác, hoạt động đào tạo, bán hàng đều sẽ được xem xét lại.

Corona giúp các tổ chức và doanh nghiệp định hình cách thức làm việc hiệu quả trong tương lai.

Tại hội nghị Hiệp hội hợp tác và phát triển trí tuệ nhân tạo (AAAI) ở New York vào đầu tháng 2 năm nay, các nhà nghiên cứu đã buộc phải thực hiện các cuộc trao đổi và thuyết trình trực tuyến do lệnh cấm du lịch. Hội nghị AAAI đã may mắn vẫn được diễn ra giữa lúc đại dịch đang bùng nổ trong khi nhiều cuộc họp và hội thảo quan trọng đã bị hủy bỏ. Có lẽ một hội nghị truyền hình sẽ trở nên phổ biến trong tương lai gần. Việc đóng cửa các trường học để tránh dịch đã mở ra cơ hội cho các cơ sở giáo dục, đào tạo bổ sung thêm hình thức dạy và học trực tuyến bên cạnh phương thức dạy học truyền thống của mình. Sau đợt Covid-19 này các thầy cô giáo cũng sẽ thành thạo trong việc sử dụng các công cụ giảng dạy trực tuyến.

Ý tưởng làm việc từ xa và làm việc tại nhà (work from home) đã được mạnh mẽ trong những năm gần đây, nhưng với sự lan rộng của dịch Covid-19, nhiều doanh nghiệp dù muốn dù không cũng bắt đầu thử nghiệm hoạt động này nhằm ngăn chặn sự lây lan dịch bệnh. CEO của Zoom, công ty cung cấp dịch vụ tổ chức hội thảo trực tuyến bằng hình ảnh, cho biết rằng dịch COVID-19 đã khiến cho nhu cầu và việc sử dụng các trang thiết bị làm việc từ xa tăng cao kỷ lục.

Alibaba đã ra mắt một nền tảng tìm nguồn cung ứng B2B toàn cầu để kết nối trực tiếp các nhà cung cấp hàng hóa y tế với nhân viên y tế tuyến đầu.

Tăng tốc tái cấu trúc công việc nhưng vẫn giữ nguyên lợi nhuận

Yong Zhang (CEO của Alibaba) nói rằng virus Corona có khả năng thay đổi hành vi người tiêu dùng tại Trung Quốc hay thậm chí ở Mỹ. Cuối cùng, virus Corona sẽ dẫn các doanh nghiệp đến các hoạt động hiệu quả hơn và sau cùng là lợi nhuận tốt hơn.

Corona sẽ tấn công mạnh vào một số bộ phận của nền kinh tế mà nếu nhìn ra được, doanh nghiệp sẽ thấy tiết kiệm chi phí đáng kể:

Thứ nhất là chi phí đi lại sẽ giảm. Một khi các doanh nghiệp nhận ra có thể tồn tại với rất hình thức giao tiếp online, chi phí đi lại sẽ được hạn chế. Thật ra lý do lớn nhất ban đầu của các hội nghị trực tuyến là tiết kiệm chi phí đi lại.

Thứ hai là việc sử dụng tự động hóa sẽ được đẩy nhanh để tăng cường lực lượng lao động.

Thứ ba là chi phí thuê văn phòng giảm: Một khi công việc từ xa trở thành chuẩn mực hơn, nhu cầu làm việc tại các văn phòng giảm dần. Những động thái hướng tới giảm chi phí thuê văn phòng đã được cố gắng tiên hành trong một thời gian dài nhưng virus Corona có thể đẩy nhanh xu hướng.

Thứ tư là hoạt động nhân sự sẽ thay đổi tích cực: Ít người hơn trong một không gian hạn chế có nghĩa là các vấn đề nhân sự sẽ được giảm bớt. Bộ phận nhân sự có thể phân bổ thời gian của mình cho những công việc cần thiết hơn.

Thứ năm là khi nhân viên được làm việc từ xa thì họ sẽ bớt stress, tăng năng suất, hài lòng với công việc hơn và gắn bó hơn với công ty và tổ chức của mình. Điều đó cũng làm cho các công ty và tổ chức tiết kiệm chi phí tuyển dụng và đào tạo.

Ban đầu, những giải pháp thích với Covid-19 có thể không hướng tới sự tiết kiệm chi phí, nhưng về lâu về dài các doanh nghiệp và tổ chức sẽ thực sự nhận ra sự tồn tại của nguồn lợi nhuận này.

Đa dạng hóa chuỗi cung ứng và thị trường xuất khẩu

Qua những con số thống kê chúng ta thấy rằng, sau ngành du lịch và hàng không, các công ty chịu thiệt hại nặng nề nhất từ COVID-19 là những công ty có chuỗi cung ứng phụ thuộc vào Trung Quốc. Sự đứt gãy chuỗi cung ứng đã khiến hàng nghìn doanh nghiệp điêu đứng và trên bờ vực phá sản. Các doanh nghiệp thiếu đầu vào sản xuất, sản phẩm nông, thủy, hải sản đều phải kêu gọi được giải cứu vì biên giới Trung Quốc đóng cửa.

Tuy nhiên vẫn có những doanh nghiệp đã tránh được sự gián đoạn sản xuất trong giai đoạn này. Họ đều là những doanh nghiệp đã đa dạng hóa chuỗi cung ứng bên ngoài Trung Quốc và chắc chắn đó là động thái mà không ít công ty đã nghiên cứu trong nhiều năm. Covid-19 chính là một cú sốc thúc mạnh mẽ cho các doanh nghiệp càng tìm cách thoát khỏi sự phụ thuộc vào nguồn cung của Trung Quốc.

Khó khăn lúc này cũng là thời điểm mà từng ngành hàng, từng doanh nghiệp phải nhìn lại mình để thực hiện tái cấu trúc mạnh mẽ. Đây là lúc các công ty cần đẩy mạnh hơn nữa và triển khai thực chất hơn chủ trương đa phương hóa, đa dạng hóa, cơ cấu lại thị trường, đổi tác... qua đó hạn chế rủi ro, giảm bớt sự phụ thuộc vào chỉ một hoặc một vài thị trường trọng điểm.

Đáp ứng nhu cầu về công việc

Khi con người không thể đi lại hoặc gặp gỡ nhau giữa các nhóm người, họ sẽ phụ thuộc nhiều hơn vào kỹ thuật công nghệ giao tiếp để có thể duy trì liên lạc và hoàn tất công việc. Những cuộc họp, hội thảo cần sự di chuyển sẽ được tổ chức một cách dễ dàng hơn bằng hình thức online, bớt công kênh và tốn kém hơn rất nhiều. Các doanh nghiệp cũng có thể tư vấn và chăm sóc khách hàng thông qua các kênh giao tiếp online.

Trong hoạt động quản lý nhân sự, dịch Corona cũng làm thay đổi căn bản về cách thức hoạt động. Khi sức khỏe của nhân viên được đặt lên hàng đầu, doanh nghiệp đã tập trung vào những nhu cầu mà trước đây thị trường chưa ai cung cấp như giải pháp chấm công qua điện thoại để thay thế máy chấm công vân tay vốn đang có rủi ro trong việc bảo đảm an

toàn trước cúm COVID-19. Giải pháp chấm công qua camera quan sát và nhận diện khuôn mặt bằng trí tuệ nhân tạo cũng sắp ra mắt để tự động hóa hoạt động chấm công của nhân viên. Nhiều nhà cung cấp các giải pháp nhân sự cũng đang tích cực nghiên cứu những công nghệ phân tích dữ liệu để giúp các khách hàng hiểu rõ về hoạt động quản lý con người và giúp họ chuyển đổi số hiệu quả.

Rõ ràng, Covid-19 là một bước đà để các doanh nghiệp tiếp cận nhanh chóng hơn với công nghệ và tiến thẳng đến hành trình chuyển đổi số cho doanh nghiệp.

3.Kết luận:

Nhà bác học nổi tiếng Charles Darwin đã nói rằng *“Những người sống sót không phải là người mạnh nhất hay thông minh nhất, mà là người dễ thích nghi nhất để thay đổi.”*

Trong thời kỳ khủng hoảng hầu như tất cả các tổ chức và doanh nghiệp đều gặp vô vàn khó khăn, đối diện với nguy cơ phải phá sản. Bản thân mỗi tổ chức và doanh nghiệp đều phải tự thay đổi thích ứng để tồn tại và phát triển. Các công ty, tổ chức và doanh nghiệp không còn cách nào khác ngoài xoay chuyển tình thế khó khăn - biến nó trở thành cơ hội cho mình. Hơn bao giờ hết câu nói *“Thay đổi hay là chết”* đã trở thành mệnh lệnh. Tuy nhiên để thay đổi một cách hiệu quả thì các nhà quản lý và lãnh đạo cần đủ bản lĩnh, quyết định táo bạo và sự triển khai các kế hoạch một cách quyết liệt. Nếu thành công, các tổ chức và doanh nghiệp không chỉ sống sót qua đại dịch - mà những nỗ lực này sẽ còn có tác dụng lâu dài, trở thành nền móng vững chắc cho sự phát triển sau này./.

TP. Hồ Chí Minh, mùa dịch CORONA